

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/9507-1
Saksbehandler Lena Skaregrøm

Utvalg	Møtedato
Oppvekst- og utdanningsutvalget 2023 - 2027	01.09.2026
Formannskapet 2023 - 2027	03.09.2026
Kommunestyret 2023 - 2027	10.09.2026

Oppfølging av kommunestyrets vedtak i sak 26/75 - finansiering av private barnehager

Kommunedirektørens forslag til vedtak

1. Kommunestyret tar saken til orientering.
2. Kommunestyret tar redegjørelsen om konsekvensene av Revidert nasjonalbudsjett 2026, kvalitetssikring av beregningsgrunnlaget for tilskudd til private barnehager og konsekvensene av et eventuelt engangstilskudd til orientering.
3. Spørsmål knyttet til langsiktig og bærekraftig finansiering av private barnehager behandles videre i sak om lokal forskrift for finansiering av private barnehager og i arbeidet med budsjett og økonomiplan 2027-2030.
4. Kommunestyret bevilger ikke et ekstraordinært tilskudd på 5 000 kroner per barn basert på telledato 01.08.2026, men vurderer bevilgningen til barnehage i forbindelse med budsjett og økonomiplan 2027-2030.

Kommuneplanen

Grimstad kommune ønsker å oppnå et bærekraftig og kvalitativt godt barnehagetilbud i tråd med kommuneplanens satsingsområde «Livsmestring i alle faser». Kommuneplanen fremhever barn og unge som en prioritert målgruppe, og legger vekt på tidlig innsats, inkludering og kvalitet i tjenestene.

Arbeidet med bærekraftig finansiering av barnehagesektoren støtter kommuneplanens ambisjon om å skape gode oppvekstvilkår og livsmestring for barn og unge gjennom ansvarlig ressursforvaltning og langsiktig planlegging.

Fakta

Kommunestyret behandlet 1. tertialrapport 2026 i møte 17.06.2026 og fattet vedtak om å ta rapporten til orientering. Samtidig ba kommunestyret kommunedirektøren legge frem en sak til kommunestyremøtet 10. september 2026 med en vurdering av hvordan finansieringen av private barnehager kan bidra til å sikre bærekraftig drift over tid.

Kommunestyret ba særskilt om at følgende forhold utredes og belyses:

- Resultatet av Revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2026 og i hvilken grad dette påvirker den økonomiske driften av kommunale og private barnehager i Grimstad.
- Gjennomgang og kvalitetssikring av regnskapstallene for de kommunale barnehagene som grunnlag for beregning av tilskudd til private barnehager.
- Konsekvenser for 2026 og kommende år dersom det innføres et engangstilskudd på 5 000 kroner per barn i barnehage, gjeldende både kommunale og private barnehager, basert på barnetall per 1. august 2026.
- Vurdering av en bærekraftig finansiering av barnehagesektoren i forbindelse med budsjettarbeidet for 2027.

Det gjøres samtidig oppmerksom på at enkelte av problemstillingene også vil bli behandlet nærmere i saken om lokal forskrift for finansiering av private barnehager, som legges frem for politisk behandling i oktober 2026. Videre er enkelte av kommunestyrets bestillinger av en slik karakter at de først kan besvares fullt ut i forbindelse med arbeidet med budsjett- og økonomiplanen for 2027-2030, der den samlede finansieringen av barnehagesektoren må vurderes i sammenheng med kommunens øvrige økonomiske rammer og prioriteringer.

Formålet med saken er å gi kommunestyret et oppdatert og helhetlig beslutningsgrunnlag for videre arbeid med finansiering av barnehagesektoren og for å sikre en bærekraftig drift av både kommunale og private barnehager i Grimstad kommune.

Barnehageopptaket 2026

Årets opptak har vært preget av betydelig usikkerhet og uro blant foresatte knyttet til framtidig barnehagestruktur og tilgjengelige plasser. Dette har ført til at flere familier har valgt å avvente endelig plassering eller har omprioritert sine søknader etter hvert som ny informasjon har blitt tilgjengelig. Mange foresatte har et ønske om plass i en bestemt barnehage, og flere har håp om å få innfridd sitt førstevalg selv om det i utgangspunktet ikke har vært ledige plasser der.

Barnehagemyndigheten har derfor løpende dialog med foresatte for å gi oppdatert informasjon om kapasitet og ledige plasser. Det arbeides kontinuerlig med å finne gode løsninger for den enkelte familie, samtidig som plasser må utnyttes på en mest mulig hensiktsmessig måte på tvers av kommunen.

Opptaksarbeidet er krevende, da behovene endrer seg gjennom året. Familier flytter til og fra kommunen, barn bytter barnehage, og foresatte ønsker endringer i allerede tildelte plasser. Dette gjør at barnetall og fordeling mellom barnehagene er i kontinuerlig utvikling.

1. Resultatet av RNB og i hvilken grad det vil påvirke den økonomiske driften av kommunale og private barnehager i Grimstad

Revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2026 inneholdt en styrking av ordningen med tilskudd til toppet bemanning i barnehager. På landsbasis ble ordningen styrket med 350 millioner kroner. Grimstad kommune mottar 1 626 834 kroner av disse midlene. Tilskuddet fordeles til barnehagene ut fra antall barn som omfattes av ordningen og skal gjelde for barnehageåret 26-27.

Tilskuddet til toppet bemanning er et øremerket statlig tilskudd som skal bidra til høyere bemanning i barnehager. Midlene skal benyttes til bemanning utover den lovpålagte grunnbemanningen og kan ikke disponeres til andre formål. Formålet er å styrke kvaliteten i tilbudet gjennom økt voksentetthet i barnehagene.

Midlene som ble bevilget gjennom RNB skal benyttes i barnehageåret 2026/2027. Tilskuddet gir styrket bemanning, men ikke økt økonomisk handlingsrom i den ordinære driften utover dette, verken for kommunale eller private barnehager i Grimstad.

Det ble også bevilget 3 717 530 kroner til Grimstad kommune gjennom statsbudsjettet for 2026 til samme formål. Disse midlene kommer i tillegg til bevilgningen i RNB og skal på samme måte benyttes til toppet bemanning. Samlet innebærer dette at staten viderefører og styrker satsingen på økt bemanning i barnehagene, men uten at dette gir økt økonomisk fleksibilitet i den ordinære barnehagedriften utover økt bemanning.

RNB 2026 inneholder også tiltak som gir enkelte private barnehager bedre dekning av pensjonskostnader. Endringen gjelder den særskilte søknadsordningen for private barnehager som har pensjonsutgifter som overstiger det som dekkes gjennom det ordinære pensjonspåslaget i tilskuddsordningen.

Taket for hva barnehagene kan få dekket i søknadsordningen økes fra 13 % til 16 % av barnehagens lønnsutgifter. Ordningen forutsetter at barnehagen samlet over de tre siste årene har hatt en gjennomsnittlig underdekning på mer enn 5 % av pensjonsutgiftene som overstiger det ordinære påslaget. Varige økte utgifter til avtalefestet pensjon (AFP) i 2026 kan inngå i grunnlaget for søknadsordningen allerede for 2026 (oppad begrenset til det nye taket på 16 %). Kommunene blir kompensert av staten for merutgiftene som følger av ordningen.

Dette er en egen søknadsordning og ikke en generell økning i driftstilskuddet til private barnehager. Ordningen kan likevel bidra til å bedre den økonomiske situasjonen for private barnehager i Grimstad som har pensjonskostnader som er høyere enn det de får kompensert gjennom ordinært pensjonstilskudd. For disse barnehagene vil endringen kunne gi bedre samsvar mellom faktiske pensjonsutgifter og mottatt tilskudd, og dermed bidra positivt til den økonomiske bærekraften. For private barnehager som ikke oppfyller vilkårene for søknadsordningen, vil endringen ikke ha økonomisk betydning.

Samlet sett vurderes det at resultatet av RNB 2026 kun i mindre grad påvirker den ordinære økonomiske driften av kommunale og private barnehager i Grimstad. De økte midlene til toppet bemanning er øremerket og kan kun benyttes til formålet de er tildelt for. Endringene i pensjonsordningen kan gi en økonomisk forbedring for enkelte private barnehager, men påvirker

ikke finansieringssystemet for sektoren som helhet.

2. Gjennomgang og kvalitetssikring av regnskapstallene for de kommunale barnehagene som en kvalitetssikring av beregningsgrunnlaget for utbetaling til de private barnehagene.

Hvert år beregner Grimstad kommune tilskuddssatsene til private barnehager i tråd med nasjonalt regelverk. Tilskuddene beregnes med utgangspunkt i regnskapstallene fra de kommunale barnehagene to år før tilskuddsåret. Tilskuddssatsene for 2026 er derfor beregnet med grunnlag i regnskapstall fra 2024.

Fra 2027 gjelder ny finansieringsforskrift for private barnehager. Som følge av dette skal Grimstad kommune vedta en lokal forskrift som blant annet fastsetter et grunntilskudd per barn. Grunntilskuddet for 2027 beregnes med utgangspunkt i kostnadene i de kommunale barnehagene i 2025. Pensjonskostnader inngår ikke i beregningsgrunnlaget, da disse håndteres gjennom egne ordninger.

I arbeidet med den lokale forskriften er regnskapsgrunnlaget gjennomgått for å sikre at alle relevante kostnader er inkludert i beregningen. Dette er en del av det ordinære arbeidet med fastsetting av tilskuddssatser. Som en del av høringsprosessen er revisjonen oppført som høringsinstans. Kommunedirektøren vil også vurdere å involvere revisjonen tidligere i prosessen i kommende år for å styrke kvalitetssikringen ytterligere.

De kommunale barnehagene har gjennomført betydelige omstillings- og innsparingstiltak i 2023 og 2024. Da tilskuddene beregnes med utgangspunkt i historiske regnskapstall, kommer effekten av disse tiltakene gradvis til syne i tilskuddsgrunnlaget.

Tilskuddssatsene for 2026 er basert på regnskapet for 2024 og viser allerede deler av effekten av disse tiltakene. Grunntilskuddet for 2027 beregnes på grunnlag av regnskapet for 2025, hvor den samlede effekten av tiltakene i større grad kommer til uttrykk. Dette medfører at driftstilskuddet til private barnehager forventes å bli lavere i 2027 enn tidligere år.

Reduksjonen skyldes et lavere kostnadsnivå i de kommunale barnehagene, som følge av at kommunen har gjennomført innsparingstiltak i en økonomisk svært krevende periode.

Forslaget til lokal forskrift om finansiering av private barnehager er nå på høring og legges frem til politisk behandling i oktober 2026. Høringsprosessen skal bidra til å sikre åpenhet og innsyn i beregningene, samt gi berørte parter mulighet til å komme med innspill til både forskriften og beregningsgrunnlaget. Høringen er også et viktig ledd i kvalitetssikringen av grunnlaget for tilskuddssatsene, slik at eventuelle feil eller mangler kan avdekkes og korrigeres før endelig politisk behandling. Flere spørsmål knyttet til framtidig og bærekraftig finansiering av private barnehager vil bli nærmere belyst i denne saken.

3. Utredning av konsekvensene for 2026 og kommende år dersom det bevilges et engangstilskudd på 5 000 kroner pr barn i barnehage, gjeldende både kommunale og private barnehager, basert på telledato 1. august 2026.

Per 01.08.2026 var det registrert 1 192 barn i barnehagene i Grimstad kommune. August er en oppstartsmåned i barnehageåret, og barnetallet er derfor ikke endelig. Opptaket pågår fortsatt, og barnetallet forventes å endre seg ytterligere i tiden fremover.

Dersom det innføres et engangstilskudd på 5 000 kroner per barn, basert på telledato 1. august 2026, vil den samlede kostnaden utgjøre 5 960 000 kroner.

Fordelingen vil være som følger:

Kommunale barnehager: 265 barn × 5 000 kroner = **1 325 000 kroner**

Private barnehager: 927 barn × 5 000 kroner = **4 635 000 kroner**

Konsekvenser for 2026

Innsparingstiltak gjennomført i 2023 og 2024 får full effekt i 2026 og bidrar til et lavere kostnadsnivå i de kommunale barnehagene og at overføringene til de private barnehagene også er gått ned. Et eventuelt engangstilskudd på 5 000 kroner per barn vil medføre en samlet kostnad på om lag 6 mill. kroner i 2026, og vil derfor kunne medføre et bedre handlingsrom i 2026 for alle barnehagene i kommunen.

Når budsjettet legges for hele barnehageområdet hvert år er det basert på godkjente plasser. Det vil si at dersom ikke alle plassene er i bruk kan det gi et handlingsrom i regnskapet. Og motsatt dersom man ikke budsjetterer med godkjente plasser, vil man måtte justere budsjettet gjennom året ved en økning i plasserte barn. Alder på barn som er plassert i barnehagene gjennom året ved hver telledato avgjør totalt kostnadene for inneværende budsjettår.

Dersom telledato 01.08.2026 legges til grunn for en slik bevilgning, kan engangstilskuddet finansieres med bruk av disposisjonsfond. Det pågår fortsatt opptak og plassering av barn gjennom høsten, og endringer i barnetall og alderssammensetning vil kunne påvirke de endelige kostnadene og regnskapsresultatet for 2026.

Konsekvenser for kommende år

Tilskuddene til private barnehager beregnes med utgangspunkt i regnskapstallene for de kommunale barnehagene to år før tilskuddsåret. Dersom et eventuelt engangstilskudd inngår i de kommunale barnehagenes driftskostnader i 2026, vil dette påvirke beregningsgrunnlaget for tilskudd til private barnehager i senere år fra 2028.

Basert på barnetall per 01.08.2026 vil om lag 22 % av et engangstilskudd tilfalle de kommunale barnehagene, mens om lag 78 % vil tilfalle de private barnehagene. Midler som tilfaller kommunale barnehager og som inngår i driften, vil bidra til økte tilskuddssatser til private barnehager når kostnadene fra 2026 inngår i beregningsgrunnlaget for 2028.

Kommunedirektøren vurderer derfor at et eventuelt engangstilskudd må ses både i lys av den direkte kostnaden i 2026 og de mulige virkningene for framtidige tilskudd til private barnehager. Dette må inngå i den samlede vurderingen av en bærekraftig finansiering av barnehagene

gjennom arbeidet med lokal forskrift og budsjett for 2027 og kommende år.

Arbeidet med ny lokal forskrift for finansiering av private barnehager medfører administrative oppgaver knyttet til beregning, kvalitetssikring, høring og politisk behandling.

4. Kommunedirektøren bes videre vurdere en bærekraftig finansiering av barnehagene i forbindelse med budsjett for 2027.

Arbeidet med å vurdere en bærekraftig finansiering av barnehagesektoren i Grimstad kommune vil bli fulgt opp både gjennom saken om lokal forskrift for finansiering av private barnehager og gjennom arbeidet med budsjett og økonomiplan for 2027-2030.

Den lokale forskriften, som legges frem for politisk behandling i oktober 2026, vil gi kommunestyret en grundig gjennomgang av de nye nasjonale finansieringsreglene og konsekvensene disse får for både kommunale og private barnehager i Grimstad. Saken vil blant annet belyse beregningen av grunntilskudd, kostnadsutviklingen i de kommunale barnehagene og hvilke virkninger dette har for tilskuddene til private barnehager.

Spørsmålet om en bærekraftig finansiering av barnehagesektoren må imidlertid også ses i en større sammenheng enn den årlige beregningen av tilskudd. Barnehagesektoren står overfor flere utfordringer knyttet til demografisk utvikling, svingninger i barnetall, endrede finansieringsordninger og behovet for å opprettholde et kvalitativt godt tilbud innenfor kommunens samlede økonomiske rammer.

Arbeidet med budsjett og økonomiplan for 2027-2030 vil derfor inneholde en helhetlig vurdering av sektoren, herunder utviklingen i barnetall, kapasitetsutnyttelse, driftskostnader, framtidige tilskudd til private barnehager og kommunens samlede økonomiske bæreevne. Målet er å legge til rette for en finansieringsmodell som gir forutsigbarhet og langsiktighet for både kommunale og private barnehager, samtidig som den er økonomisk bærekraftig for kommunen.

Kommunedirektøren vurderer at flere av kommunestyrets bestillinger først kan besvares fullt ut gjennom budsjettprosessen for 2027, da det er nødvendig å se konsekvenser og prioriteringer i sammenheng med kommunens totale økonomiske situasjon. Arbeidet med lokal forskrift og budsjettprosessen vil samlet gi kommunestyret et bedre grunnlag for å ta stilling til den framtidige finansieringen av barnehagesektoren i Grimstad kommune.

Vurderinger:

Reduksjonen i tilskuddsgrunnlaget for private barnehager skyldes i hovedsak effekten av omstillings-, effektiviserings- og innsparingstiltak som er gjennomført i de kommunale barnehagene i 2023 og 2024. Utviklingen er dermed et resultat av et lavere kostnadsnivå i kommunale barnehager.

Tilskudd til toppet bemanning og endringene i pensjonsordningen bidrar til å styrke enkelte deler av finansieringen av barnehagene, men løser ikke de mer langsiktige utfordringene knyttet til bærekraftig drift og finansiering.

Kommunedirektøren foreslår ikke å bevilge et engangsbeløp på 5000 kroner per barn basert på telledato 01.08.2026. En bevilgning vil kun få virkning for noen få måneder i 2026, og kommunedirektøren vurderer at spørsmål om finansiering av barnehagene må ses i sammenheng med arbeidet med lokal forskrift for finansiering av private barnehager og budsjett- og økonomiplanen for 2027-2030.

Det er viktig å sikre forutsigbarhet for både kommunale og private barnehager, samtidig som finansieringen tilpasses kommunens økonomiske rammer, utviklingen i barnetall og behovet for et kvalitativt godt og bærekraftig barnehagetilbud i hele kommunen.

Alternative løsninger

Kommunestyret kan bevilge et ekstraordinært tilskudd på 5 000 kroner per barn basert på telledato 01.08.2026, finansiert med bruk av disposisjonsfond.

Konklusjon

Kommunedirektøren vurderer at kommunestyrets bestilling er besvart gjennom redegjørelsene i saken.

Revidert nasjonalbudsjett 2026 gir økte øremerkede midler til toppet bemanning og bedre muligheter for enkelte private barnehager til å få dekket høye pensjonskostnader, men medfører i begrenset grad økt handlingsrom i den ordinære driften av barnehagene.

Flere av problemstillingene knyttet til langsiktig og bærekraftig finansiering av barnehagesektoren vil bli nærmere belyst i saken om lokal forskrift for finansiering av private barnehager høsten 2026 og i arbeidet med budsjett og økonomiplan for 2027-2030. Disse prosessene vil samlet gi kommunestyret et helhetlig grunnlag for å vurdere framtidig finansiering av både kommunale og private barnehager i Grimstad kommune.

Kommunedirektøren anbefaler at kommunestyret ikke bevilger et ekstraordinært tilskudd på 5 000 kroner per barn basert på telledato 01.08.2026, men vurderer bevilgningen til barnehage i forbindelse med budsjett og økonomiplan 2027-2030.